

Лободіна Зоряна

д. е. н., професор

Паньків Андрій

аспірант

Кузимків Володимир

студент

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИТРАЧАННЯ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ

В умовах сповільнення темпів зростання економіки України та погіршення економічної кон'юнктури важлива роль у задоволенні потреб населення у суспільних послугах відводиться органам державної влади та місцевого самоврядування. Необхідною передумовою реалізації повноважень зазначених органів влади є адекватний потребам обсяг бюджетних ресурсів та ефективне їхнє використання у процесі здійснення діяльності.

В економічній літературі не припиняються наукові дискусії щодо функцій держави, які є похідними від потреб і прав людей, та ключових факторів її соціально-економічного розвитку. Аналізуючи праці відомих зарубіжних та вітчизняних економістів, які займалися дослідженням впливу держави на суспільні процеси, вважаємо за доцільне виокремити соціальну, економічну, управлінську та оборонну функції держави. Для реалізації зазначених функцій держава здійснює операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

Особливостями функцій органів державної влади та місцевого самоврядування є те, що:

- вони є взаємопов'язаними;
- результативність їхньої реалізації, яка великою мірою залежить від відповідного потреби обсягу фінансових ресурсів, впливає на соціально-економічний розвиток держави;
- їхня реалізація регламентується Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», Бюджетним кодексом України та іншими правовими актами;
- основним джерелом їхнього фінансового забезпечення є бюджетні ресурси, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу ВВП (як України, так і зарубіжних країн), реалізації національного багатства.

Систему бюджетного забезпечення реалізації функцій держави подано на рис. 1.

Соціально-економічні трансформації, які відбуваються в Україні з часів проголошення її незалежності, супроводжуються загостренням таких проблем, як: високий рівень тінізації національної економіки, хронічні фіскальні дисбаланси, нерівномірність розподілу доходів у суспільстві, зростання державної заборгованості, неефективне використання трудового, природно-ресурсного та геополітичного потенціалів й ін. Тому для задоволення потреб суспільства і мінімізації негативної дії факторів, які є причиною сповільнення соціально-економічного розвитку держави, її вплив на економічні процеси посилюється, а функції розширюються. Це детермінувало зростання потреби держави у бюджетних ресурсах та збільшення обсягу доходів бюджетів через підвищення рівня централізації ВВП, яке супроводжувалося посиленням податкового тиску, і запозичень, що призвело до збільшення обсягу державної заборгованості.

Проте збільшення державних витрат лише до певної межі має позитивний вплив на економічне зростання, тому органам державної влади і місцевого самоврядування доцільно не стільки нарощувати обсяг витрат бюджету держави (а це не завжди приводить до покращення якості та доступності суспільних благ і послуг), скільки впроваджувати заходи щодо підвищення ефективності використання акумульованих бюджетних коштів, усунення корупційної складової при їхньому витрачанні, зокрема при здійсненні державних закупівель, зменшення податкового тиску, стимулювання попиту на товари та

послуги вітчизняного виробництва, покращення інвестиційного клімату, змінювати структуру витрат бюджету держави у сторону збільшення частки бюджетних інвестицій та ін.

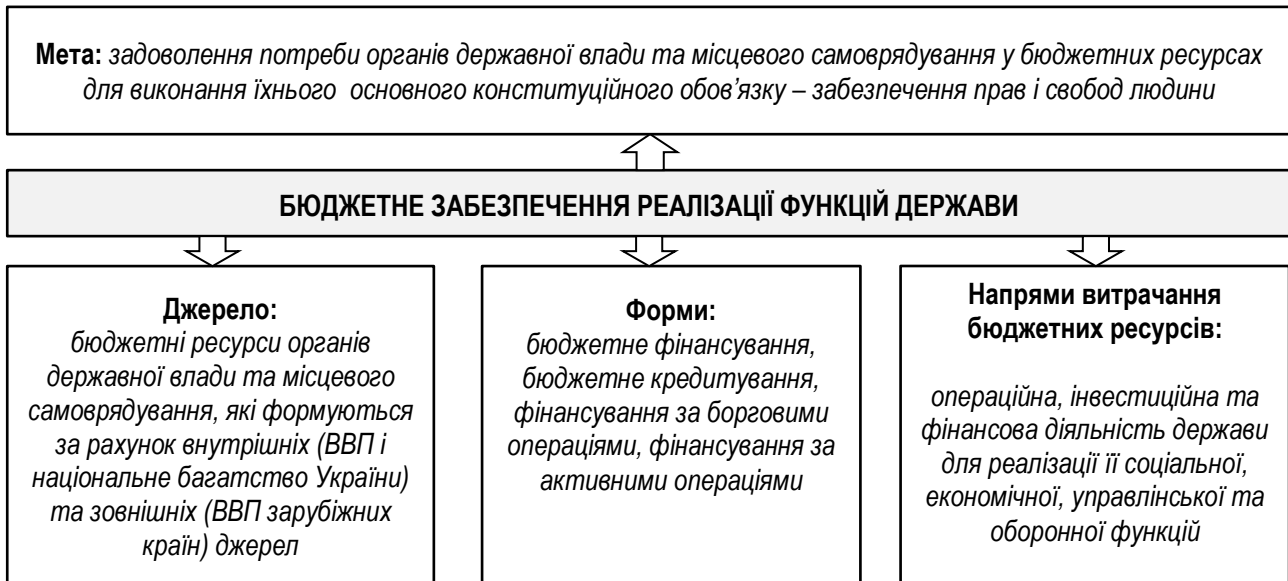

Рис. 1. Система бюджетного забезпечення реалізації функцій держави

З огляду на це, основними шляхами вдосконалення бюджетного забезпечення реалізації функцій органів державної влади та місцевого самоврядування та здійснення витрат бюджетних ресурсів на організацію їх діяльності є такі:

врахування у процесі визначення пріоритетів бюджетної політики у короткостроковому періоді в умовах обмеженості бюджетних ресурсів неможливості одночасного стимулювання бюджетного інвестування інновацій (забезпечується через збільшення обсягу і підвищення ефективності видатків розвитку державного і місцевих бюджетів) та посилення соціальної спрямованості бюджету держави (потребує збільшення обсягу і підвищення ефективності соціальних видатків державного і місцевих бюджетів);

– здійснення видатків бюджету держави на реалізацію її соціальної функції в обсязі, який не перевищує його доходів, а за необхідності застосування дефіцитного фінансування – спрямування залучених бюджетних ресурсів на реалізацію економічної функції;

– зміна структури витрачання бюджетних ресурсів у бік збільшення частки витрат на інвестиційну й операційну діяльність держави із одночасним її зменшенням на фінансову;

– підвищення ефективності використання акумульованих бюджетних ресурсів;

– розмежування у Бюджетному кодексі України видатків місцевих бюджетів, які здійснюються на виконання делегованих і власних повноважень органів місцевого самоврядування; затвердження державних соціальних стандартів і нормативів в описовому і вартісному вигляді за кожним із делегованих повноважень та визначення на їх основі фінансового нормативу бюджетної забезпеченості для розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів. З огляду на те, що у Бюджетному кодексі України джерелом здійснення видатків місцевих бюджетів визначено кошти зазначених бюджетів (у тому числі трансферти з державного бюджету) без конкретизації джерел фінансування власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, доцільно видатки, призначені для фінансування делегованих повноважень, здійснювати за рахунок закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків, зборів або їхньої частки і трансфертів з Державного бюджету України, а видатки, призначені для фінансування власних повноважень, – за рахунок інших видів доходів місцевих бюджетів.